23. HAFTA

Türkiye Ekonomisinin Sektörel Dağılımı

23

15-19 Mart 2027

ÖĞRENME ÇIKTISI · COĞ.10.5.3

Ekonomik sektörlerin Türkiye ekonomisindeki yeri ve önemini gösteren tablo, grafik, şekil ve/veya diyagram hazırlayabilme

Süreç bileşenleri

a-b) … diyagramın amacını belirler · … türünü ve kullanacağı araç gereci belirler.

c-ç) … diyagramla ilgili veri toplar · Topladığı verileri ekonomik sektörlere göre sınıflandırır.

d-e) Ekonomik sektörlere göre sınıflandırdığı verileri görselleştirir · … amaca uygun şekilde kullanır.

Bugünün yolu

23. HAFTA

1	2	3	4	5	6
Ekonomi politikaları	**Grafik 5.3**	**Amaç ve grafik türü**	**Grafiğimi çiziyorum**	**Sorular ve kontrol**	**Bilgi görseli**
1923'ten 1980'lere · s. 157	1990 · 2018 · 2025	Hazırlığını kullan	1. adım · s. 158	s. 158-159	Performans duyurusu · s. 159-160

Hazırlığını kontrol et

HAZIRLIK

No	Hazırlık (s. 157)	Tamam
1	Grafiğimin amacını bir cümleyle yazdım (22. haftada sınıfta).	
2	Araç gerecim yanımda: cetvel, kurşun kalem, boya kalemi.	
3	TÜİK genel ağ adresinden istihdam ve GSYİH verisi getirdim.	
4	Verilerimi sektörlere göre tasnif ettim.	

Verin yoksa:

- Kitabın verileriyle çalış: Grafik 5.3 (s. 157) ve s. 167'deki tablo. Öğretmeninin getirdiği TÜİK tablosunu da kullanabilirsin.

Tahmin et

TAHMİN

Sence bugün Türkiye'de çalışan nüfusun en büyük payı hangi sektörde: tarım, sanayi, hizmet? 1990'da da böyle miydi?

Tahmin et — Örnek cevap

CEVAP

Sence bugün Türkiye'de çalışan nüfusun en büyük payı hangi sektörde: tarım, sanayi, hizmet? 1990'da da böyle miydi?

Örnek cevap

- 2025'te çalışanların %57,8'i hizmet (üçüncül) sektöründedir.
- 1990'da en büyük pay tarımdaydı: %46,8.

Bugünkü dersin sorusu: bu değişim nasıl oldu?

Türkiye'nin ekonomi politikaları

5.3

1	2	3	4
İzmir İktisat Kongresi	**1929 bunalımı ve İkinci Dünya Savaşı**	**İkinci Dünya Savaşı sonrası**	**1980'li yıllardan itibaren**
Liberal ekonomi modeli; ardından Lozan'ın ticari hükümleri	Devletçi politikalar	Liberal politikalara yeniden geçiş	İhracat odaklı yeni ekonomi modeli

Türkiye ekonomisinde yaşanan değişimler yıllar itibarıyla çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımı yüzdesinde de etkisini göstermiştir.

Politika değişince ne değişir?

YORUMLA

Kitaba göre ekonomi politikalarındaki değişimler nerede iz bırakmıştır? 1980'lerden sonraki ihracat odaklı modelde hangi sektörlerin önemi artmış olabilir?

Politika değişince ne değişir? — Örnek cevap

CEVAP

Kitaba göre ekonomi politikalarındaki değişimler nerede iz bırakmıştır? 1980'lerden sonraki ihracat odaklı modelde hangi sektörlerin önemi artmış olabilir?

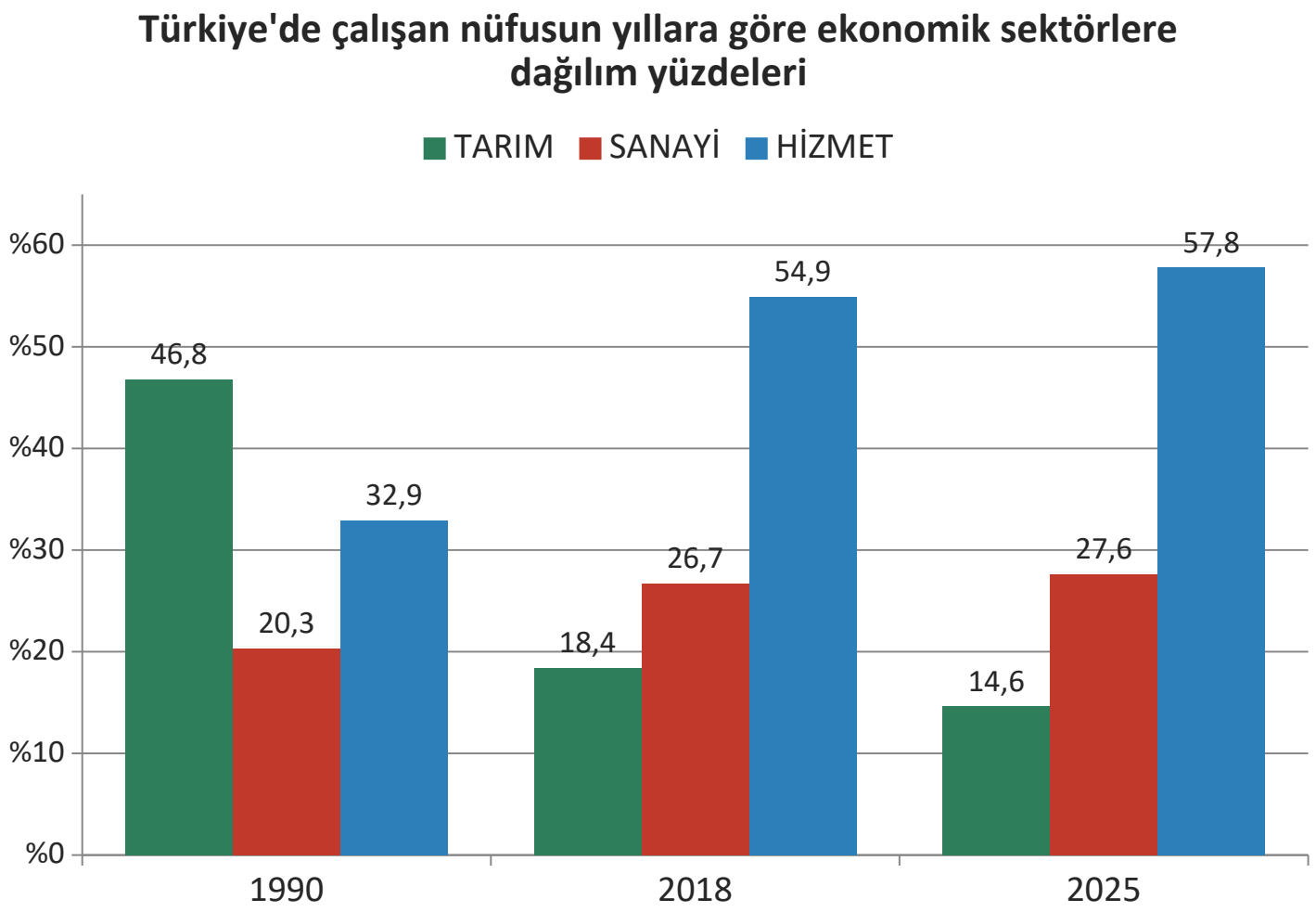
Örnek cevap

- Kitaba göre çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımı yüzdesinde (s. 157).
- İhracat için ürün üretmek (sanayi) ve bu ürünleri taşımak, satmak, pazarlamak (hizmet: ulaşım, ticaret, finans) gerekir; bu sektörlerin önemi artar.

Grafik 5.3 bu yorumu çalışan nüfus verisiyle sınar.

Grafik 5.3: Türkiye'de çalışan nüfus

GRAFİK 5.3

Kitabın metni (s. 157):

- 1990: %46,8 birincil · %20,3 ikincil · %32,9 üçüncül
- 2018: %18,4 birincil · %26,7 ikincil · %54,9 üçüncül
- 2025 verilerine göre ise Türkiye'de çalışan nüfusun %14,6'sı birincil, %27,6'sı ikincil ve %57,8'i üçüncül sektörde çalışmaktadır.

Grafik 5.3'ü okuyalım

OKU

1990'dan 2025'e hangi sektörün payı azaldı, hangilerininki arttı? En büyük değişim hangi sektörde?

Grafik 5.3'ü okuyalım — Örnek cevap

CEVAP

1990'dan 2025'e hangi sektörün payı azaldı, hangilerininki arttı? En büyük değişim hangi sektörde?

Örnek cevap

- Birincil (tarım): %46,8 → %18,4 → %14,6 — sürekli azaldı.
- İkincil (sanayi): %20,3 → %26,7 → %27,6 — arttı.
- Üçüncül (hizmet): %32,9 → %54,9 → %57,8 — arttı; 2018'den beri en büyük pay.

En büyük değişim tarımda: payı 32,2 puan azaldı; hizmetin payı 24,9 puan arttı.

Grafik 5.3'e göre 1990-2025 döneminde Türkiye'de çalışan nüfusla ilgili hangisi doğrudur?

A Birincil sektörde çalışanların payı her dönemde azalmıştır.

B İkincil sektörde çalışanların payı azalmıştır.

C 1990'da çalışanların en büyük payı üçüncül sektördeydi.

D 2025'te ikincil sektörün payı birincil sektörün payından azdır.

E Üçüncül sektörün payı 2018'den 2025'e azalmıştır.

Bilgimizi Yoklayalım — Cevap

Grafik 5.3'e göre 1990-2025 döneminde Türkiye'de çalışan nüfusla ilgili hangisi doğrudur?

A **Birincil sektörde çalışanların payı her dönemde azalmıştır.**

B İkincil sektörde çalışanların payı azalmıştır.

C 1990'da çalışanların en büyük payı üçüncül sektördeydi.

D 2025'te ikincil sektörün payı birincil sektörün payından azdır.

E Üçüncül sektörün payı 2018'den 2025'e azalmıştır.

Kitap s. 157: birincil %46,8 → %18,4 → %14,6. İkincil %20,3 → %27,6 arttı; 1990'da en büyük pay birincildeydi (%46,8); 2025'te ikincil %27,6 > birincil %14,6; üçüncül %54,9 → %57,8 arttı.

Amaca uygun grafik türü

TÜR SEÇ

Amaca uygun tablo, grafik, şekil ve/veya diyagram türü seçilir ve kullanılacak araç gereç temin edilir. (program)

Pasta (daire) grafik	Sütun grafik	Çizgi grafik	Tablo
Bir yılda bütünün parçaları: sektörlerin payı (ör. Grafik 5.1, 5.2)	Yıllara ya da ülkelere göre karşılaştırma (ör. Grafik 5.3)	Uzun bir dönemde değişimin yönü	Verinin kendisi: yıl, sektör, değer, kaynak

Araç gereç: cetvel, kurşun kalem, silgi, boya kalemi (kitabın önerdiği pergel daire çizmek içindir). Okulda ve sende olanlar yeterlidir; satın alma gerekmez.

Hangi amaç, hangi grafik?

EŞLEŞTİR

Üç amaç için uygun türü seç: (1) 2025'te çalışanların sektörlere dağılımını göstermek · (2) 1990, 2018 ve 2025'te sektörlerin payını karşılaştırmak · (3) verileri kaynağıyla birlikte düzenli kaydetmek.

Hangi amaç, hangi grafik? — Örnek cevap

CEVAP

Üç amaç için uygun türü seç: (1) 2025'te çalışanların sektörlere dağılımını göstermek · (2) 1990, 2018 ve 2025'te sektörlerin payını karşılaştırmak · (3) verileri kaynağıyla birlikte düzenli kaydetmek.

Örnek cevap

- (1) Pasta (daire) grafik: tek yılın bütünü ve parçaları.
- (2) Sütun grafik (Grafik 5.3 gibi) ya da çizgi grafik: yıllara göre değişim.
- (3) Tablo: yıl · sektör · değer · kaynak sütunları.

Önce amaç, sonra tür: aynı veri farklı amaçla farklı grafikle gösterilir.

Verini kaydet ve tasnif et

TASNİF

Yıl	Birincil (tarım) %	İkincil (sanayi) %	Üçüncül (hizmet) %	Kaynak
2025	14,6	27,6	57,8	Ders kitabı s. 157 (örnek)
…				TÜİK genel ağ adresi
…				
…				

Kayıt kuralı

- Her satıra yılı, birimi (%) ve kaynağı yaz; istihdam ile GSYİH verisini ayrı tabloda tut.
- Kaynağını yazamadığın sayıyı kullanma.

Etkinlik: Ekonomik Sektörlerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

BİREYSEL · 40+40

Amaç *Ekonomik sektörlerin Türkiye ekonomisindeki yeri ve önemini gösteren tablo, grafik, şekil ve/veya diyagram hazırlayabilme*

Beceri *Program: tablo ve grafik hazırlama (SBAB11.2) · veri okuryazarlığı (OB7) · sistematiklik (E3.7)*

1. Adım

Ekonomik sektörlerin Türkiye ekonomisindeki yerine ilişkin ders öncesinde belirlediğiniz amaç ve elde ettiğiniz veriler doğrultusunda aşağıdaki çizim alanında tablo, grafik, şekil ve/veya diyagram oluşturunuz.

10 dk

Unutma

Başlık · yıllar ve sektörler · birim (%) · lejant (renklerin anlamı) · kaynak

Örnek ürün: bir yılın dağılımı

ÖRNEK

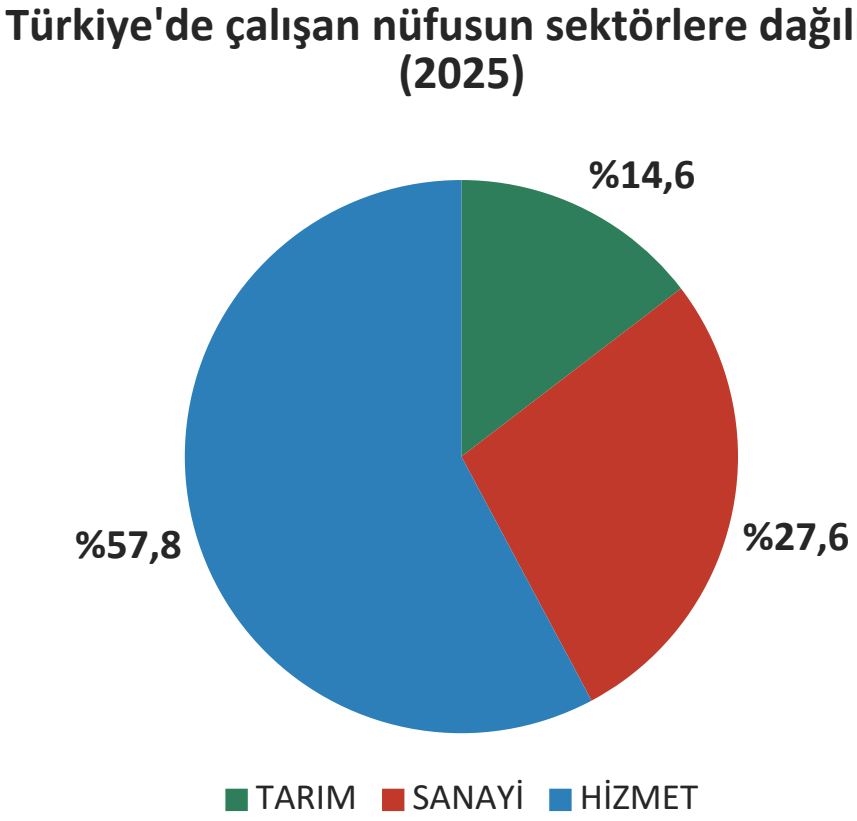
Amaç: 2025'te Türkiye'de çalışan nüfusun sektörlere dağılımını göstermek. Hangi grafik, hangi ögeler?

Grafik türü	Ögeleri	Kaynağı

Örnek ürün: bir yılın dağılımı — Örnek cevap

CEVAP

Amaç: 2025'te Türkiye'de çalışan nüfusun sektörlere dağılımını göstermek. Hangi grafik, hangi ögeler?

Örnek cevap

- Tür: pasta (daire) grafik — bir yılın bütünü ve parçaları.
- Ögeler: başlık ve yıl · üç dilim ve yüzdeleri · lejant · kaynak.
- Kaynak: ders kitabı s. 157 (2025).

2. adım · 1. soru

SORU 1

Türkiye'nin ekonomisinde geçmişten bugüne nasıl bir değişim yaşandığını, Türkiye'de ekonomik sektörlerin istihdam ve gayrisafi yurt içi hasıladaki yerine ilişkin verileri aktardığınız tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramdan yararlanarak belirleyiniz.

2. adım · 1. soru — Örnek cevap

CEVAP

Türkiye'nin ekonomisinde geçmişten bugüne nasıl bir değişim yaşandığını, Türkiye'de ekonomik sektörlerin istihdam ve gayrisafi yurt içi hasıladaki yerine ilişkin verileri aktardığınız tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramdan yararlanarak belirleyiniz.

Örnek cevap

- Kitabın verileriyle (Grafik 5.3): 1990'da çalışanların en büyük payı birincil sektördeydi (%46,8); 2018 ve 2025'te üçüncül sektördedir (%54,9 ve %57,8).
- Birincil sektörün payı azalmış (%14,6), ikincil (%27,6) ve üçüncül sektörün payı artmıştır.

Türkiye ekonomisi tarıma dayalı bir yapıdan hizmet ve sanayinin ağırlıklı olduğu bir yapıya dönüşmüştür.

- GSYİH yorumu: öğrencinin TÜİK'ten getirdiği veriyle yapılır (kitap Türkiye için GSYİH payı vermez).

SORU 2

Türkiye ekonomisinde son yıllarda yaşanan değişimde yerli üretimin ekonomik sektörlerdeki istihdama ve yurt içi hasılaya etkisi hakkında neler söylenebilir?

2. adım · 2. soru — Örnek cevap

CEVAP

Türkiye ekonomisinde son yıllarda yaşanan değişimde yerli üretimin ekonomik sektörlerdeki istihdama ve yurt içi hasılaya etkisi hakkında neler söylenebilir?

Örnek cevap

- Yurt içinde üretilen her mal ve hizmet gayrisafi yurt içi hasılaya katılır (GSYİH tanımı, s. 153); yerli üretim arttıkça yurt içi hasıla artar.
- Üretim için fabrikada, inşaatta, tarlada, ulaşımda ve ticarette çalışan gerekir: yerli üretim bu sektörlerde istihdam oluşturur.

Grafik 5.3'te sanayide çalışanların payının %20,3'ten %27,6'ya çıkması bu değişimle ilişkilendirilebilir.

Gündelik ihtiyaçların karşılanmasında yerli ve millî ürünleri tercih etmek ülkedeki istihdamın artırılmasına ne tür katkılar sağlayabilir?

2. adım · 3. soru — Örnek cevap

CEVAP

Gündelik ihtiyaçların karşılanmasında yerli ve millî ürünleri tercih etmek ülkedeki istihdamın artırılmasına ne tür katkılar sağlayabilir?

Örnek cevap

- Yerli ürüne talep artınca o ürünü üreten çiftçi, fabrika ve atölyeler üretimini artırır; daha çok çalışana ihtiyaç duyar.
- Ürünün taşınması, satılması ve tanıtılması ulaşım ve ticarette de iş oluşturur.
- Kazanç ülke içinde kalır, yeni yatırımlara ve yeni iş alanlarına kaynak olur.

Yerli ve millî ürünü tercih etmek ülkemizin ekonomisine ve istihdamına katkıdır.

Kontrol listesi

KONTROL LİSTESİ

Ölçütler	Evet	Hayır
Ekonomik sektörlerin Türkiye ekonomisindeki yeri ile ilgili oluşturacağım tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramın amacını belirledim.		
Belirlediğim amaca uygun oluşturacağım tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramları hazırlarken kullanacağım (cetvel, pergel, boya kalemi vb.) araç gereçleri temin ettim.		
Tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramın hazırlanması sürecinde Türkiye'de ekonomik sektörlerin istihdam ve gayrisafi yurt içi hasıladaki yerine ilişkin ihtiyaç duyulan verileri Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) genel ağ adresinden temin ettim.		
Temin ettiğim verileri tasnif ederek sınıflandırdım.		
Ekonomik sektörlerin Türkiye ekonomisindeki yerine ilişkin belirlediğim amaç ve elde ettiğim veriler doğrultusunda çizim alanında tablo, grafik, şekil ve/veya diyagram oluşturdum.		

“Hayır” bölümündeki işaretleriniz birden fazlaysa öğretmeniniz yardımıyla eksik öğrenmelerinizi tamamlayınız.

Grupta paylaş: grafik amacına uygun mu?

8 GRUP

1 · Amaç

Grafiğin amacını bir cümleyle söyle.

2 · Tür

Seçtiğin tür bu amaca uygun mu?

3 · Ögeler

Başlık, birim, lejant ve kaynak var mı?

4 · Sonuç

Grafikten çıkardığın bir sonucu söyle.

Grubun görevi

- Herkes 30 saniyede grafiğini gösterir; diğerleri dört soruyu sorar.
- Grup, amacına en uygun grafiği seçer; sözcü sınıfa gösterir.
- Eksik öge görülürse sahibi hemen tamamlar.

Bu grafik amacına uygun mu?

DEĞERLENDİR

Bir öğrencinin amacı 'Türkiye'de çalışan nüfusun sektörlere dağılımının 1990'dan 2025'e nasıl değiştiğini göstermek'. Üç ayrı pasta grafik çizmiş. Amacına uygun mu? Nasıl iyileştirirsin?

Bu grafik amacına uygun mu? — Örnek cevap

CEVAP

Bir öğrencinin amacı 'Türkiye'de çalışan nüfusun sektörlere dağılımının 1990'dan 2025'e nasıl değiştiğini göstermek'. Üç ayrı pasta grafik çizmiş. Amacına uygun mu? Nasıl iyileştirirsin?

Örnek cevap

- Kısmen uygun: her pasta bir yılın dağılımını doğru gösterir.
- Ama değişimi görmek için okuyucu üç daireyi ayrı ayrı karşılaştırmak zorunda kalır.

İyileştirme: yılları yan yana gösteren sütun grafik (Grafik 5.3 gibi) ya da her sektör için bir çizgi.

Performans görevi: bilgi görseli

PERFORMANS

Sizlerden Türkiye'deki ekonomik sektörler ve bu sektörlerin gelişimine yönelik bilgi görseli oluşturmanız ve sunmanız beklenmektedir.

Hazırlık 1	Bilgi görseli çalışması için Türkiye ekonomisine katkı sunan ekonomik sektörlerden birini belirleyiniz.
Hazırlık 2	Belirlediğiniz ekonomik sektörü bilgi görseli çalışmasında hangi boyutuyla ele alacağınıza yönelik amacınızı belirleyiniz.
Hazırlık 3	Belirlediğiniz amaç doğrultusunda ilgili ekonomik sektöre yönelik bilgi toplayınız. Bu süreçte genel ağ, kütüphane vb. kaynaklardan yararlanabilirsiniz.
Hazırlık 4	Topladığınız bilgileri düzenleyiniz.

Bilgi Görseli Çalışması: adımlar ve takvim

BİREYSEL · 40+40

Amaç *Türkiye ekonomisine katkı sunan bir ekonomik sektörün bilgi görseli*

Beceri *Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram; Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme)*

1. Adım Düzenlediğiniz bilgileri coğrafi temsiller aracıyla görselleştiriniz.

2. Adım Görselleştirdiğiniz ilgili ekonomik sektörün Türkiye ekonomisine katkısına yönelik çıkarımlarda bulununuz.

3. Adım Hazırladığınız bilgi görselini sınıf ortamında sununuz.

Bu hafta → 24. haftanın dersi	24. hafta	Sunum
Hazırlık 1-4 (ders dışında)	Görsel sınıfta: A3 kâğıt ya da etkileşimli tahta	Grup içinde; her gruptan biri sınıfa

Bilgi görseli nasıl puanlanacak?

ÖLÇÜTLER

Ölçüt	Başlangıç	Kabul edilebilir	İyi	Çok iyi
Amaç belirleme (20)	5	10	15	20
Bilgi ve görsel toplama (20)	5	10	15	20
Bilgi ve görselleri düzenleme (20)	5	10	15	20
Sonuç çıkarma (20)	5	10	15	20
Sunum (20)	5	10	15	20

Toplam 100 puan · öz değerlendirme formu (s. 161) ile birlikte

Bilgi görseli için iyi bir amaç

AMAÇ

Hazırlığın 2. maddesi: seçtiğin sektörü hangi boyutuyla ele alacaksın? Amacını bir cümleyle yaz.

Kitap s. 157, 159

Bilgi görseli için iyi bir amaç — Örnek cevap

CEVAP

Hazırlığın 2. maddesi: seçtiğin sektörü hangi boyutuyla ele alacaksın? Amacını bir cümleyle yaz.

Örnek cevap

- “Türkiye'de sanayi sektöründe çalışanların payının yıllar içinde nasıl değiştiğini göstermek.”
- “Tarım sektörünün Türkiye'de çalışan nüfus içindeki payının azalmasını ve bunun nedenlerini göstermek.”

İyi amaç: tek bir sektörü, tek bir boyutu (istihdam, üretim, gelişim) ve zamanı söyler.

Kitaba göre 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı ve İkinci Dünya Savaşı Türkiye'de ekonomik alanda neye sebep olmuştur?

A İzmir İktisat Kongresi'yle liberal bir ekonomi modelinin belirlenmesine

B Devletçi politikaların uygulanmasına

C İhracat odaklı yeni bir ekonomi modeline geçilmesine

D Liberal ekonomi politikalarına yeniden geçilmesine

E Lozan Antlaşması'nın ticari hükümlerinin belirleyici olmasına

Bilgimizi Yoklayalım — Cevap

YOKLAMA 8

Kitaba göre 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı ve İkinci Dünya Savaşı Türkiye'de ekonomik alanda neye sebep olmuştur?

A İzmir İktisat Kongresi'yle liberal bir ekonomi modelinin belirlenmesine

B Devletçi politikaların uygulanmasına

C İhracat odaklı yeni bir ekonomi modeline geçilmesine

D Liberal ekonomi politikalarına yeniden geçilmesine

E Lozan Antlaşması'nın ticari hükümlerinin belirleyici olmasına

Kitap s. 157: bunalım ve İkinci Dünya Savaşı devletçi politikalara sebep olmuştur. Liberal model İzmir İktisat Kongresi'yle; liberal politikalara yeniden geçiş İkinci Dünya Savaşı sonrasında; ihracat odaklı model 1980'li yıllardan itibaren.

Çıkış Kartı

ÇIKIŞ KARTI

Çıkmadan önce kâğıdına yaz:

1. 1990'dan 2025'e Türkiye'de çalışan nüfusun sektörel dağılımı nasıl değişti?

2. Bir yılın sektörel dağılımını göstermek için hangi grafik türü uygundur?

3. Bilgi görseli için seçtiğin sektör ve amacın ne?

Bu hafta evde

BU HAFTA EVDE

- Çalışma kâğıdı 9-12. maddeler: ekonomi politikaları sıralaması, Grafik 5.3 sütun grafiği, grafik türü seçimi, yerli üretim ve istihdam.
- Bilgi görseli hazırlığı (s. 159, 1-4): sektör, amaç, bilgi toplama, düzenleme — 24. haftadaki derse kadar.
- Bilgiyi okul kütüphanesi, EBA ya da TÜİK genel ağ adresinden topla; çıktı ya da satın alma gerekmez.
- Proje ödevi 'Türkiye ekonomisi sektörel dağılım' olanlar: teslim nisan son haftası.

Kaynaklar ve Haklar

KAYNAKÇA

Ders kitabı. Coğrafya 10. Sınıf Ders Kitabı (Ortaöğretim), 2026-2027 baskısı. **Yazarlar:** Alper Soyatlar, Bülent Akça, Mehmet Ekici, Yıldıray Türkmen. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları No 10141 · Ders Kitapları Dizisi No 2174 · ISBN 978-975-11-8921-9. Slaytlardaki “Kitap s. …” etiketleri bu baskının sayfalarıdır.

Öğretim programı ve etkinlikler. Coğrafya dersi öğretim programı (2026 nüshası): Talim ve Terbiye Kurulunun 23.05.2024 tarihli ve 20 sayılı kararıyla kabul edilen, 13.05.2026 tarihli ve 53 sayılı kararıyla güncellenen program.

Haklar ve lisans. Ders kitabından alınan metin, soru ve görsellerin hakları Millî Eğitim Bakanlığına aittir; eğitim ve öğretim amacıyla, kaynak gösterilerek alıntılanmıştır (5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu md. 34). Sunumun tasarımı, ders akışı, etkinlik kurgusu, örnek cevaplar ve öğretmen notları okulapp.org'un özgün katkısıdır; yalnız bu katkılar CC BY 4.0 lisansıyla paylaşılır. Resmî bir Bakanlık materyali değildir.